Dnro 001/81/2016

Maria Löfgren 4.10.2016

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 5.10.2016 klo 11.30

HE 163/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Akavan lausunnon pääkohdat:

- Perhevapaajärjestelmän rakenteiden uudistaminen pitää käynnistää viipymättä. Tavoitteeksi on asetettava perhevapaiden tasaisempi jakautuminen ja sukupuolten tasa-arvon sekä naisten työllisyysasteen kohottaminen.
- Kertakorvausmallin vaihtoehtona Akava pidentäisi korotetun äitiys- ja isyysrahan maksujaksoa, koska tasa-arvon edistyminen edellyttää isien käyttävän nykyistä enemmän perhevapaita. Akavan vaihtoehtoisesta mallista hyötyisivät äitien ja isien työnantajat ja myös äidit ja isät itse. Muutos rahoitettaisiin nykyisten rahoitusperiaatteiden mukaisesti ja kustannukset jäisivät olennaisesti alle kertakorvausmallin kustannusten.
- Kertakorvausmallissa on erityisen ongelmallista se, että sen saaminen ei edellytä äidin työhön paluuta. Se ei siten tuo pysyvää muutosta äitien työllisyyteen, vaan lujittaa vanhanaikaista perhekäsitystä äideille kuuluvasta hoitovastuusta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan naispuolisen työntekijän perhevapaista työnantajille aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasattavaksi 2 500 euron kertakorvauksella. Tuki ehdotetaan maksettavaksi työnantajille, jotka maksavat palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana.

Esityksen tavoite naisten tasa-arvoisen kohtelun ja työllistymisen edistämisestä on Akavan mielestä sinänsä kannatettava, **mutta valittu keino ei ole omiaan edistämään tavoitteen saavuttamista.**

Akavan vaihtoehto hallituksen kertakorvaukselle

Akava pitää merkittävimpänä työmarkkinoiden tasa-arvoa parantavana keinona **isille korvamerkittyjen vapaiden pidentämistä. Samalla, kun perhevapaat jakautuvat tasaisemmin ja isät ottavat enemmän vastuuta pienistä lapsista, naiset palaavat aiemmin työmarkkinoille. Tämä edistää myös palkkatasa-arvoa ja naisten asemaa työmarkkinoilla muutoin.**

Akava edellyttää, että perhevapaajärjestelmän laajamittainen ja naisten työllisyysasteen nostoon tähtäävä uudistus käynnistetään viipymättä. Akava on jo pitkään ollut ns. 6+6+6-mallin kannalla, jossa molemmat vanhemmat saisivat kuuden kuukauden perhevapaan ja voisivat jakaa yhden kuuden kuukauden jakson perheelle sopivalla tavalla keskenään.

Kertakorvauksen vuotuinen lisäkustannus työnantajien rahoittamaan työtulovakuutukseen olisi esityksen mukaan 75 miljoonaa euroa. **Akava on esittänyt hallituksen esityksessä tarkoitetun kertakorvauksen vaihtoehdoksi mallia, jonka kustannukset jäisivät 33-56 miljoonaan euroon ja joka olisi mahdollista toteuttaa muuttamatta nykyisiä rahoitus- tai maksatusperiaatteita.**

Korvatut isyysvapaajaksot ovat pidentyneet yhdeksässä vuodessa noin 44 prosenttia sitä mukaa, kun isän etuuksia on kehitetty. Akavan mallissa korvattaisiin ”vauvakuluja” äitien ja isien työnantajille pidentämällä korotetun äitiysrahakauden (päiväraha enintään 90 % työtuloista) kestoa nykyisestä 56 päivästä 72 päivään ja korotetaan isyysrahakauden 12 ensimmäisen päivän korvausastetta nykyisestä 70 % aina 90 %. **Työnantaja saisi näin nykyistä suuremman korvauksen maksaessaan palkkaa äitiys- tai isyysrahakaudella. Samalla nekin äidit ja isät, joiden työnantaja ei maksa vapaiden ajalta lainkaan palkkaa, hyötyisivät korvausasteen nostosta** tämän vaikuttamatta sanottavasti sairausvakuutusmaksuihin.

Akavan mallilla olisi mahdollista korjata myös Monimuotoiset perheet -työryhmän esiin nostamia epäkohtia.

Hallituksen esityksessä on Akavan mielestä erityisen ongelmallisia seuraavat näkökulmat:

1. Esityksen mukaan äidin työnantaja saa kertakorvauksen, vaikka äidin työsuhde päättyisi perhevapaaseen tai sen aikana. Esityksessä todetaan yhä edelleen meneteltävän niin, että määräaikaista palvelussuhdetta ei jatketa, jos työntekijä tulee raskaaksi, vaikka sijaistarve jatkuisi. Esitys kompensoi työnantajan vauvariskiä, mutta ei äitien työhön paluuta. **Akavan mielestä kertakorvauksen ehtona pitäisi olla äidin työhön paluu, jotta se edistäisi aidosti naisten tasa-arvoista kohtelua. Tällainen täsmennys olisi tehtävissä esitykseen helposti.**

2. Esitys pohjautuu hyvin pitkälle vanhanaikaiseen perhekäsitykseen, jossa perheen muodostavat äiti ja isä lapsineen äidin kantaessa hoitovastuun. Esitys tasoittaa parhaimmillaankin vain perheen perustamisiässä olevien, ”vauvariskiä kantavien” naisten ja synnytysiän ohittaneiden tai muutoin ”vauvariskin ulkopuolisten” naisten keskinäistä tasavartaisuutta. **Esitys on omiaan tekemään äitien kotiin jäännin entistäkin hyväksyttävämmäksi. Tällaisia rakenteita ei pitäisi luoda lisää.**

3. Kertakorvaus sisältää toisaalta ylikompensaation mahdollisuuden, mutta heikentää toisaalta entisestään suhteellista korvausastetta äidin palkan noustessa yli kertakorvauksen. Usealla naisvaltaisella alalla työnantaja maksaa äitiysvapaan ajalta kolme kuukautta palkan ja äitiyspäivärahan erotusta. Ottaen huomioon 56 päivän ajalta maksettavan korotetun äitiyspäivärahan (enintään 90 % työtuloista) yhdistettynä matalaan palkkaan kertakorotuksen suhdetta ei voi perustella. Matalapalkka-aloilla kertakorvaus toimiikin eräänlaisena yritystukena, mutta korkeamman koulutus- ja palkkatason tehtävissä sen vaikutukset jäävät vaatimattomiksi. Näin ollen sen vaikutukset tasa-arvoon ja äitien työllistymiseen tulevat jäämään vaatimattomiksi.

Akava ry:n puolesta

Eugen Koev
pääekonomisti

Rautatieläisenkatu 6 puh. 020 7489 400
00520 Helsinki www.akava.fi

Akava